

Role praktického lékaře v prevenci, screeningu a očkování

Norbert Král

Ústav všeobecného lékařství 1. LF UK

Praktický lékař Pankrác s.r.o.

20.4.2023

6. konference Prevon 2023

Preventivní prohlídka

- **Univerzální přístup**
  - je cílena na celou populaci
  - celá populace je považována za rizikovou
- **Indukovaná prevence**
- **Selektivní prevence**

- **Prevence**
  - vyžaduje angažovaný přístup od lékaře i pacienta
  - má limity – vědecké, ekonomické a etické

„Evidence based prevention in general practice“

Preventivní prohlídka

- 1. Náplň preventivní prohlídky**
- 2. Význam preventivních prohlídek**
- 3. Efektivita preventivních prohlídek**
- 4. Budoucnost preventivních prohlídek**

Náplň preventivní prohlídky

- **Vyhláška o preventivních prohlídkách č 70/2012 Sb.**
- **VPL: od 15 resp. 18 let, 1x za dva roky**
  - Anamnéza (rizikové faktory, profesionální rizika, užívání škodlivých látek, doplnění rodinné anamnézy)
  - Očkování
  - Fyzikální vyšetření
  - EKG: od 40, každé 4 roky
  - Laboratoř: moč, cholesterol, glykémie
  - Oční vyšetření

Význam preventivních prohlídek

- z pohledu VPL
  - základní součást poskytované péče
  - příležitost ke komplexnímu vyšetření pacienta
    - identifikace rizikových faktorů a nemocí
  - zdroj příjmu
- z pohledu pacienta
  - příležitost ke konzultaci a vyšetření lékařem
  - význam laboratorních vyšetření

Paradox prevence: Preventivní prohlídky vyhledávají hlavně ti, co je nejméně potřebují a u nichž je efektivita intervencí nízká. Ti riziková, u kterých je efektivita intervencí nejvyšší, chodí nejméně.....

Efektivita preventivních prohlídek

- účast okolo 30% (60 % dle průzkumu SVL ČLS JEP)
  - SMS
  - adresné zvaní
- neexistují data potvrzující efektivitu/neefektivitu preventivních prohlídek
- nově bonifikační programy orientované na KV riziko
  - SCORE 2-OP

Budoucnost preventivních prohlídek

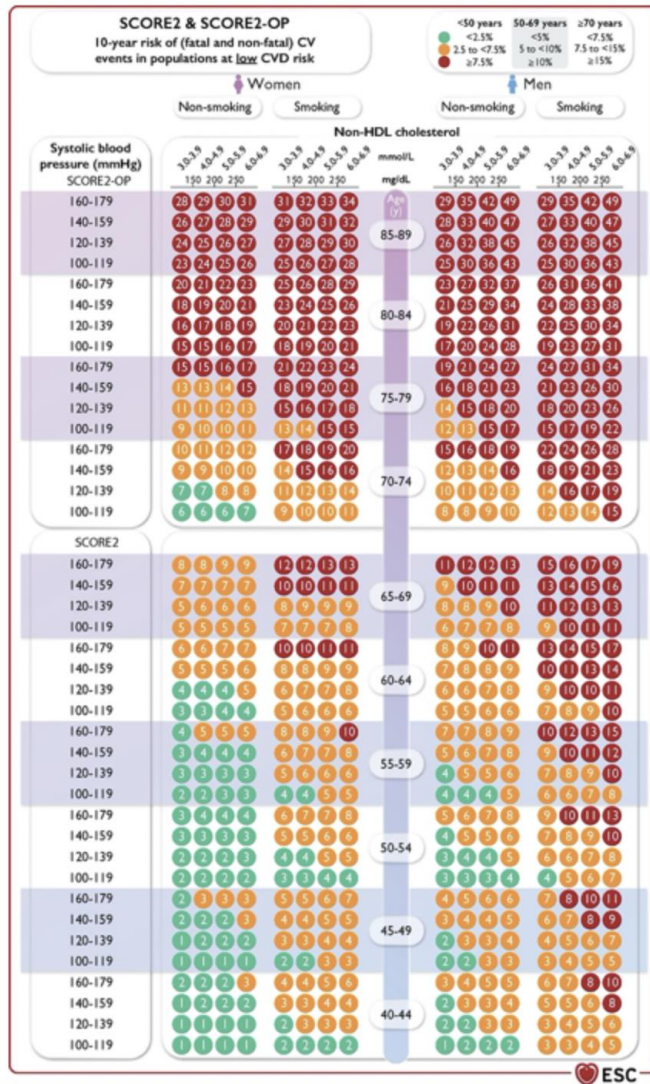
- nástroj na hodnocení kvality preventivních prohlídek
- selektivní prevence dle evropských doporučení
  - obrovská výhoda ČR v případě úpravy designu
- motivace - role státu, pojišťoven
- **KŘEHKÁ!**

PACIENTKA 65 LET

- **preventivní prohlídka**
  - anam., fyz. vyš., odběry, EKG,
- **screening**
  - mamární, KRCa, Časný záchyt Ca plic
    - edukace odvykání kouření
- časný záchyt demence (Minicog), ev. MMSE
- časný záchyt osteoporózy (VZP)
- **očkování**
  - chřipka, pneumokok, klíš'ová meningoencefalitida
- ABI, spirometrie

Dispenzarizace

Doporučené diagnostické a terapeutické postupy pro všeobecné praktické lékaře

ARTERIÁLNÍ HYPERTENZE

Autoři:
 MUDr. Igor Kamen
 Společnost všeobecného lékařství ČLS JEP
 prof. MUDr. Jan Filipovský, CSc.
 Česká společnost pro hypertenzi

DISPENZARIZACE 2014

Autoři:
 doc. Ing. Jiří Bral, CSc.
 MUDr. Zdeněk Špaček, Ph.D.
 prof. MUDr. Richard Čížka, CSc.
 Centrum preventivní kardiologie, 3. interní klinika
 MUDr. Otta Herber
 Praktický lékař, Analýzy roků Vltava

NOVELIZACE 2013

Centrum doporučených postupů pro praktické lékaře
 Společnost všeobecného lékařství, U Hranic 16, Praha 10

Doporučené diagnostické a terapeutické postupy pro všeobecné praktické lékaře

ARTERIÁLNÍ HYPERTENZE

Autoři:
 MUDr. Igor Kamen
 Společnost všeobecného lékařství ČLS JEP
 prof. MUDr. Jan Filipovský, CSc.
 Česká společnost pro hypertenzi

NOVELIZACE 2014

Centrum doporučených postupů pro praktické lékaře
 Společnost všeobecného lékařství, U Hranic 16, Praha 10

Doporučené diagnostické a terapeutické postupy pro všeobecné praktické lékaře

PREVENCE KARDIOVASKULÁRNÍCH ONEMOCNĚNÍ

Autoři:
 doc. MUDr. Stanislav Borek, CSc.
 Společnost preventivní kardiologie ČLS JEP
 prof. MUDr. David Kubicek, CSc.
 Česká kardiologická společnost ČKS

NOVELIZACE 2013

Centrum doporučených postupů pro praktické lékaře
 Společnost všeobecného lékařství, U Hranic 16, Praha 10

Screeningové programy v ČR

1. Screening kolorektálního karcinomu
2. Mamografický screening
3. Časný záchyt karcinomu plic
4. Časný záchyt demence
5. Časný záchyt osteoporózy (VZP)
6. Časný záchyt karcinomu prostaty

Screening kolorektálního karcinomu

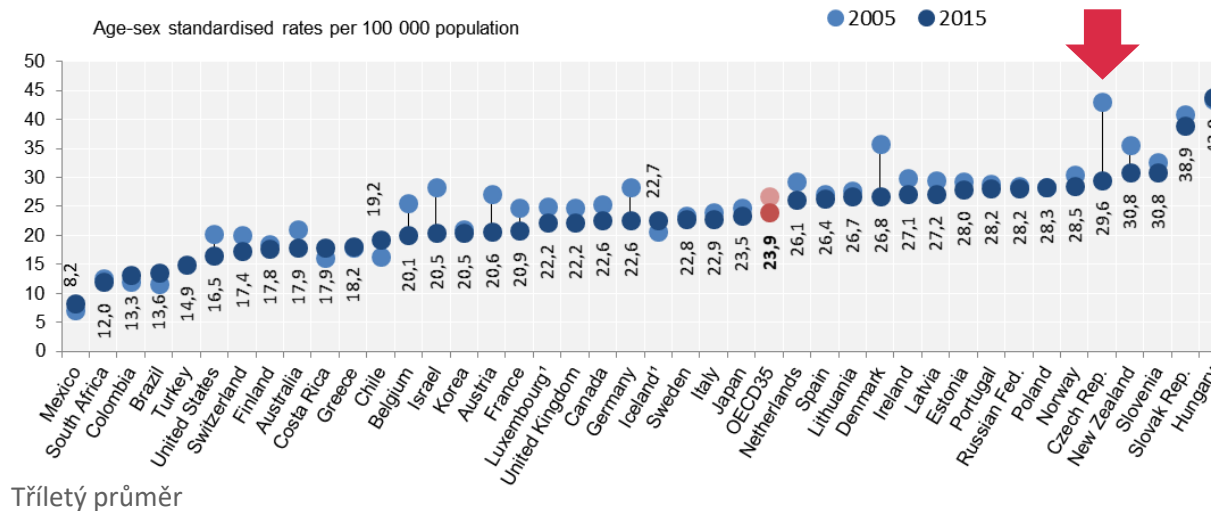
- screeningové modality
  - TOKS
  - screeningová koloskopie
- nízká účast
  - důvody
    - nízký zájem populace
    - nízká aktivita poskytovatele
    - inovativní změny s omezeným efektem
    - technické aspekty
- **Doporučení k diskuzi**
  - interval (1-2 roky)
  - koloskopie jako screeningová modalita nejen v 50 letech
  - motivace!

Studie OECD: Health at a Glance 2017 Mezinárodně ověřený významný pokles mortality na kolorektální karcinom v ČR

Úmrtnost na kolorektální karcinom ve státech OECD, 2005 a 2015 (nebo nejbližší rok)

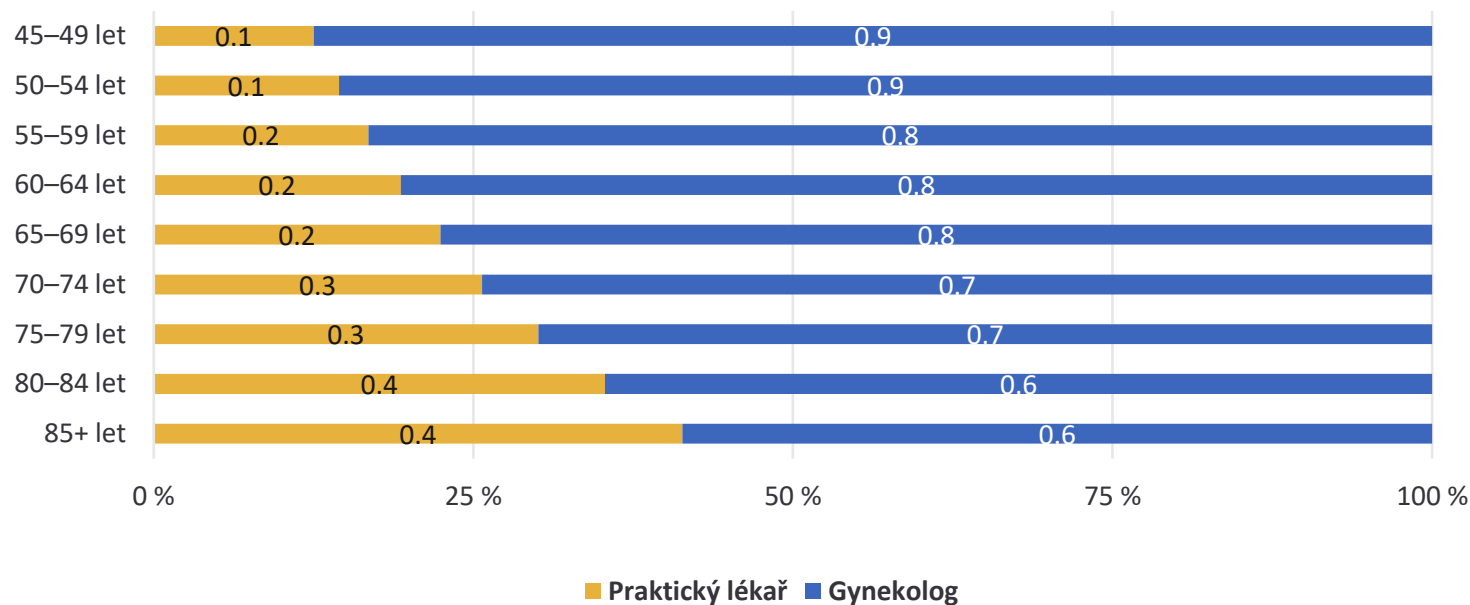

Mamografický screening

- ženy od 45 let (bez horní věkové hranice od r. 2010)
  - rozdíly v přístupu pojišťoven (OZP od 40 let, ostatní v rámci bonusových programů)
- dvouletý interval
- gynekolog, praktický lékař
- mamograf (žádanka Z, dg. Z12.3)
  - v rámci preventivní prohlídky
- edukační
  - princip screeningu
  - nezapomínat na samovyšetření prsů
- motivace pacientek v rámci vyšších věkových kategorií
  - **pacientky často navštěvují pouze PL**

Podíl odborností lékařů odesílajících ke screeningové mamografii dle věku pacientky

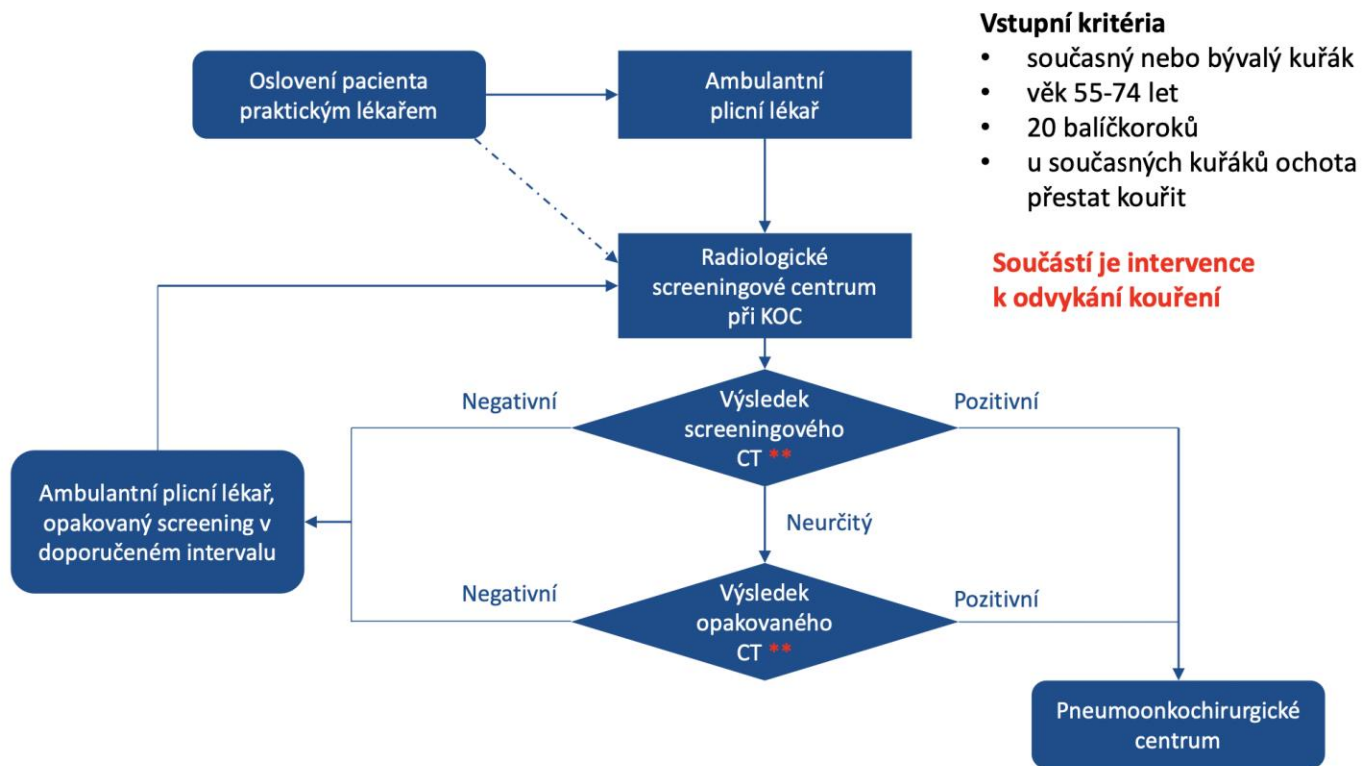
Zdroj: Národní registr hrazených zdravotních služeb
Ženy ve věku od 45 let, výkon 89223
N = 683 630* pacientek v roce 2021

*Celkový počet pacientek v roce 2021 = 716 444, zahrnuje ženy nad 45 let referované i lékaři s jinou odborností.

Časný záchyt karcinomu plic

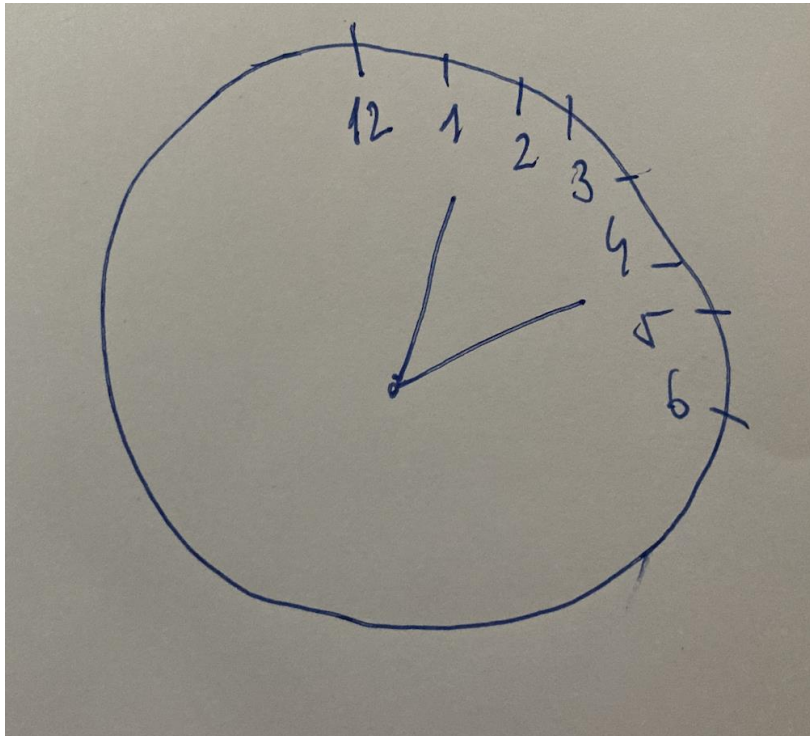
Navržený algoritmus programu časného záchytu ca plic

* Ve specifických případech je možné přímé odeslání osob splňující vstupní kritéria praktickým lékařem na radiologické centrum

** Pacienti s výsledkem LDCT zpět ke svému pneumologovi, ten zajistí buď další vyšetření nebo rovnou odeslání do Pneumo-onkologického centra

Časný záchyt demence

Doporučené diagnostické a terapeutické postupy
pro všeobecné praktické lékaře

DEMENCE

Autoři:
prof. MUDr. Hana Matějovská Kubešová, CSc.
Klinika interní, geriatrie a praktického lékařství - Fakultní nemocnice Brno
doc. MUDr. Svatopluk Býma, CSc.
Společnost všeobecného lékařství ČLS JEP

NOVELIZACE 2018

Centrum doporučených postupů pro praktické lékaře
Společnost všeobecného lékařství, Sokolská 31, Praha 2

Časný záchyt osteoporózy

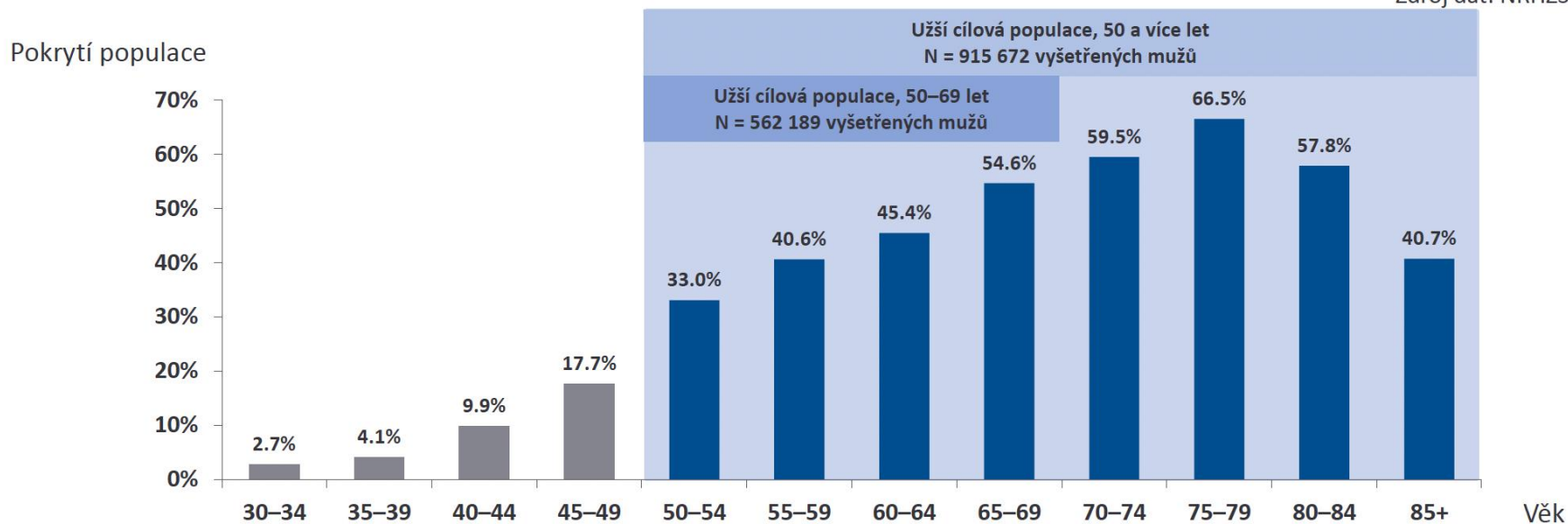
Časný záchyt karcinomu prostaty

- od r. 2024
  - organizovaný vs. oportunistický
    - benefity
      - časný záchyt Ca prostaty, snížení mortality, zvýšení kvality a prodloužení života
    - rizika
      - overdiagnosis, overtesting, overtreatment!
  - muži od 50-70 let
  - dvouletý interval
  - praktický lékař, urolog
  - odběr PSA

Časný záchyt karcinomu prostaty

Polovina mužů 50+ již dnes podstupuje vyšetření PSA

Prostatický specifický antigen (93225)
(2020–2021, muži ve věku od 30 let, N = 1 067 199)
Zdroj dat: NRHZS

Pokrytí mužů ve věku 50+ oportunistickým PSA v letech 2020-2021 bylo 48,1%. Nejvyšší pokrytí bylo pozorováno u mužů ve věku 75-79 let (66,5 %), kteří podstupují v průměru více než 1 test PSA ročně.

Očkování v ordinaci VPL

- Tetanus (106)
- Chřipka (292) + samoplátci
  - od 65 let + pacienti v riziku
- Pneumokok (32)
  - od 65 let + pacienti v riziku
- Klíšťová meningoencefalitis (162)
  - od 50 let hrazeno ZP
- Covid19 (1149)
- VHA + VHB, Břišní tyfus

Budoucnost primární péče

Děkuji za pozornost

- norbert.kral@seznam.cz

